

MUURAMEN KUNNAN YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyyskasvatuksen Ehjä Polku -hanke

Marjo Kaipainen

Musiikin opettaja, yrittäjyysvalmentaja

Muuramen lukio

Yrittäjyyskasvatuksen
ehjä polku -hanke

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. YRITTÄJYYSKASVATUS MUURAMESSA	4
2.1 Esiopetus	4
2.2 Alakoulu.....	6
2.3 Yläkoulu.....	9
2.4 Lukio	10
2.5 Ehjä polku	15
3. VISIOT.....	16

1. JOHDANTO

Yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku -hankkeen tarkoituksena oli vahvistaa yrittäjyyskasvatuksen toteutumista esiopetuksesta korkea-asteelle Keski-Suomessa. Kokemusten jakaminen ja tiedon levittäminen tekemällä oppimisen menetelmistä, jotka soveltuvat eri ikävaiheisiin ja edistävät yritteliästä elämänasennetta tukevat ja vahvistavat yrittäjyyskasvatuksen toteutumista maakunnassa. ”Ehjä polku -hankkeen tavoitteena oli saada yrittäjyyskasvatuksen oppimisen menetelmät käyttöön, kuvata toimintamalleja ja rakentaa niiden avulla esi- ja perusopetuksesta korkea-asteen koulutukseen ulottuva yrittäjyyskasvatuksen kokonaisuus.” [<http://www.jao.fi/?deptid=15558>]

Lukuvuoden 2010-2011 tavoitteena oli rakentaa kuntakohtainen malli yrittäjyyskasvatuksen rakentumisesta eri kouluasteilla. Tarkoituksena oli koota yrittäjyyskasvatustiimi, jossa oli edustus ehjän polun periaatteella esiopetuksesta, alakoulusta, yläkoulusta ja lukiosta. Tiimin tavoitteena oli yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen sekä opettajien innostaminen yrittäjyyskasvatuksen menetelmien käyttämiseen opetustyössään. Hankkeen kohderyhmänä olivat siis opettajat ja heidän yrittäjyyskasvatusvalmiuksien kehittäminen.

Muuramen yrittäjyyskasvatustiimiin lisäksi kuuluivat esiopetuksesta Riikka Honkanen, alakoulusta Heli Lukkarila ja Marja Raiskinmäki, yläkoulusta Susanna Kinnunen, Janne Hatunen, Antti Nissinen ja Sanra Teno ja lukiosta Aki Puustinen ja Anu Halvari. Tiimi piti kokouksen keväällä jossa käytiin läpi tekemäni ehjän polun malli ja visioitiin tulevaa. Tapaaminen oli hyvä: tietoisuus muiden yksiköiden yrittäjyyskasvatustoiminnasta lisääntyi ja samalla syntyi uusia ideoita yrittäjyyskasvatuksen kehittämisestä kunnassa. Tiimin jäsenet veivät vielä omien yksiköiden palavereihin kokouksessa käydyt asiat.

Kuntatiimin vetäjän tehtävänä oli siis koostaa ns. ehjä polku eli malli siitä miten yrittäjyyskasvatus kunnassa toteutuu. Seuraavissa luvuissa on esitettyä malli Muuramen kunnassa tapahtuvasta yrittäjyyskasvatuksesta sekä tulevaisuuden näkymistä ja haasteista yrittäjyyskasvatuksessa.

2. YRITTÄJYYSKASVATUS MUURAMESSA

Tässä kappaleessa on kerrottu kuinka yrittäjyyskasvatus toteutuu eri kouluasteilla aina esiopetuksesta lukioon. Esikoulun, alakoulun ja yläkoulun opettajille tehtiin kysely yrittäjyyskasvatuksessa käytettävien menetelmien käyttämisestä omassa työssään. Kysymysten laatimisessa apuna oli Aki Puustinen, joka toimii lukion rehtorina sekä Y-love eli Yrittäjyyslukioverkosto -hankkeen koordinaattorina. Lukion yrittäjyyskasvatuksen toteutuminen on mallinnettu observoiden omaa ja työkavereiden työtä.

2.1 Esiopetus

Tein kyselyn (Liite 1) esiopetuksessa työskenteleville lastentarhanopettajille yrittäjyyskasvatuksessa käytettävien menetelmien käytöstä työssä. Lastentarhaopettaja Riikka Honkanen vei kyselyn esiopetuksessa työskentelevien lastentarhanopettajien yhteiseen kokoukseen, jossa he pohtivat kysymyksiä yhdessä.

Esiopetuksen toiminta-ajatuksena on tukea lasta kasvamaan leikin ja monipuolisten elämysten avulla kokonaisvaltaisesti toimivaksi, ehyeksi ja myötäeläväksi ihmiseksi, vastuulliseksi ja osallistuvaksi ryhmän jäseneksi sekä uteliaaksi tutkijaksi. (Muuramen kunnan esiopetussuunnitelma 2008). Lapselle ominaiset tavat toimia otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, toteutuksen muodoissa, kasvatusympäristön luomisessa ja ne ohjaavat kasvattajien tapaa toimia lasten kanssa. Lapsen sisäinen yrittäjyys toteutuu ohjaamalla lasta omatoimisuuteen, osallisuuteen ja vastuullisuuteen.

Tavallisessa kokopäiväesikouluryhmässä työskentelee 2 esikouluopettajaa ja 1 lastenhoitaja, jotka muodostavat hyvin tiiviin tiimin. Tiimi suunnittelee ja vastaa ryhmän toiminnasta.

Osapäiväesikouluryhmissä työskentelee esikouluopettaja itsekseen. Jos samassa päiväkodissa on useampi esiopetusryhmä, he tekevät keskenään yhteistyötä ja yhteissuunnittelua. Koko kunnan esikouluopettajat kokoontuvat n.4 kertaa vuodessa esikouluopettajienkokouksiin, joissa käsitellään

ja suunnitellaan esiopetukseen liittyviä asioita. Kokouksiin osallistuvat niin kunnallisten esiopetusryhmien kuin yksityisten päiväkotienkin esikouluopettajat.

Leikki on kaikkein tärkein työkalu esiopetuksessa. Leikille varataan joka päivä aikaa ja mahdollisuuksia niin sisällä kuin ulkonakin. Esikoulussa oppiminen tapahtuu tekemällä ja kokemalla; leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, erilaisilla taiteen ja ilmaisun keinoilla. Oppimisen ilon kokeminen perustuu tekemiselle, kokemiselle ja toiminnalle. Oikeiden töiden tekeminen: siivous, leipominen, lumityöt, lehtien haravointi, pienempien leikittäminen, keittiöapulaisena oleminen jne. tukevat lasta omatoimisuuteen ja yritteliäisyyteen. Myös erilaisia toiminta- ja oppimisympäristöjä käytetään hyväksi, näistä esimerkkeinä luonto, vanhempien työpaikat sekä paikalliset kulttuurikohteet. Kaikki esiopetusryhmät käyvät vuosittain myös yhdessä kevätretkellä. Tutuksi ovat tulleet mm. Haapamäen Höyryveturipuistossa ja Kallioplanetaario.

Esiopetuksessa käytetään paljon aikaa ryhmäytymiseen, eli opetellaan tulemaan toimeen toisten kanssa, hyväksymään erilaisuutta ja ottamaan vastuu myös toisista. Esiintymiset (lueluesittelyt, teatteria jne.). Lasten kanssa keskustellaan paljon mm. siitä miksi toimitaan milläkin tavalla. Samalla harjoitellaan oman mielipiteen esittämistä ja pikkuhiljaa myös sen perustelemista.

Toimintaperiaatteena on lapsilähtöisyys: osallistuva ja aktiivinen lapsi. Lapset saavat suunnitella toimintaa yhdessä aikuisen kanssa ja heiltä kysytään toivomuksia ja ideoita, vaikkei niitä aina olisikaan. Säännöt sovitaan yhdessä lasten kanssa. Niistä keskustellaan ja perustellaan mihin niitä tarvitaan, mitä sitten tapahtuu jos sääntöjä ei noudateta. Päivittäistoiminnoissa (pukeminen, riisuminen, syöminen, wc-toiminnot jne.) lasta ohjataan omatoimisuuteen, kaverin auttamiseen, kärsivällisyyteen, itsestä huolehtimiseen, jälkien siivoamiseen yms.

Lasta kannustetaan tekemään omia ratkaisuja ja yrittämään itse ja niiden toteuttamiseen annetaan mahdollisuuksia esim. leikeissä ja askarteluissa. Lapselle annetaan vaihtoehtoja, joista voi valita esim. leikkiäkö legoilla vai dinosauruksilla. Lasten ideoita otetaan myös yhteiseen käyttöön. Epäonnistua saa, mutta kasvattaja on kuitenkin lapsen tukena, jotta hänen on turvallista välillä epäonnistua. Itseluottamusta kasvatetaan hyvien kokemusten kautta.

Yrittäjyyskasvatuksen
ehjä polku -hanke

Esiopetuksen toiminta rakentuu erilaisten teemojen ja projektien ympärille, mitkä huipentuvat yleensä aina joko juhlaan, esiintymiseen tai näyttelyyn. Lapset ovat olennaisessa osassa yhteisten juhlien ja tapahtumien järjestelyissä mm. valmistelijoina, lavastajina, tarjoamisten leipojina, koristelijoina ja esiintyjinä. Yksi esiopetusryhmä on myös harjoitellut kaupan tekoa pitämällä ”oikeaa” kioskia.

2.2 Alakoulu

Alakoulun yrittäjyyskasvatuksen mallintamisessa apuna käytin kyselylomaketta (Liite 2), jonka avulla pyrittiin selvittämään yrittäjyyskasvatuksen toteutumista alakoulussa. Kyselyyn vastasi Mäkelänmäen luokanopettaja Heli Lukkarila.

Muutaman vuoden ajan Mäkelänmäen alakoulussa on toiminut 1.-2., 3.-4. ja 5.-6. luokkien opettajien tiimit. Kullakin tiimillä on kokouksia joissa yleensä käsitellään luokkakohtaisia juoksevia asioita ja toisinaan opetuksen kehittämiseen liittyviä asioita. Isojen joulu- ja kevätjuhlien koostamiseen muodostetaan yleensä tiimi, jonka tarkoituksena on ideoida juhlaa. Mäkelänmäen alakoulu on iso yksikkö, joten em. juhlia järjestetään useammassa erässä. Kunkin juhlan esiintyjäluokkien opettajat luovat näin ollen myös oman tiiminsä. Mikäli koululla on menossa jokin kehittämishanke (esim. KeKe), siihen muodostetaan tiimi mukaan haluavista opettajista. Erityisopettajilla ja kieltenopettajilla on omat tiiminsä.

Alkuopetuksessa lukemaan ja laskemaan opettamisen ohessa aiheista rakennetaan usein suuria toiminnallisia kokonaisuuksia. Eri oppiaineiden kautta asiat opitaan erilaisella tekemisellä ja eri aisteja käyttämällä. Monesti aihe löytyy ympäristötiedon aihepiireistä. Käytetään esimerkkinä vaikkapa sieniä; ympäristö- ja luonnontiedon tunneilla opiskellaan sienistä kirjasta sekä tehdään luontoretki metsään ja tutkitaan siellä sieniä, kuvataiteen tunnilla voidaan sitten piirtää/maalata sieniä ja käsityössä työstää muoto kolmiulotteisena tavalla tai toisella(askartelun, tekstiilityön tai

teknisen työn materiaaleilla). Musiikissa lauletaan ja leikitään sieniaiheisia lauluja, liikunnassakin sieniaihetta saatettaisiin käyttää vaikkapa suunnistuksessa tehtävärastien muodossa tai liikuntaleikissä keksittäisiin oma "tattihippa". Tietenkin lapset saavat kertoa omia kokemuksiaan sienistä ja äidinkielen tunnilla voidaan esimerkiksi keksiä näytelmiä "sienimetsässä" tai kirjoittaa tarinoita/runoja. Matematiikassa voidaan laskea sienilaskuja jne. Luokkaan voidaan myös pyytää joku "asiantuntija" kertomaan sienestyksestä tai sieniruoista.

Ylemmillä luokilla oppiaineet ovat eriytyneemmät eikä esimerkin kaltaisia suuria kokonaisuuksia saa välttämättä rakennetuksi, mutta aiheita voi käyttää hyväksi suppeammassa kokonaisuudessa. Käsitöissä on paljon käytännön matematiikkaa, esim. silmukoiden laskeminen tai kankaan/puutavaran mittaaminen. Kuvataidetta on helppo yhdistää äidinkielen tarinoihin, historiaan, biologia/maantietoon ja joskus uskontoonkin. Samoin äidinkielen erilaisia draamoja voi tehdä em. oppiaineiden aiheista. Ylemmillä luokilla ryhmätyötaitojen kehittyessä ryhmätöiden tekeminen lisääntyy. Oppilaat ottavat itse vastuuta oppimisesta ja opettamisesta; he etsivät itse tietoa aiheesta ja esitelevät sen luokalle seinälehtenä, esitelmän muodossa tai selostuksena luokan nettisivuilla. Oppilaat toimivat ikään kuin opettajina toisilleen. Oppitunneilla käy myös vierailijoita, esim. uskonnon tunneilla seurakunnan työntekijät käyvät kertomassa omasta työstään.

Alakoulussa hyödynnetään myös muualla kuin luokassa tapahtuvaa opiskelua. Jokaiselle vuosiluokalle on määritetty erilaisia vierailu/vierailijakohteita. Niitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan ja usein taloudellisista syistä pitäydytään lähikohteissa kuten esimerkiksi kirjasto, seurakunta, lähimetsät. Kevätretkiäkin tehdään mahdollisuuksien mukaan. Toisinaan oppilaat rahoittavat retkiään itse esimerkiksi myymällä jotakin tuotetta. Kevätretkikohteissa suositaan yleensä lähiseudun kohteita esim. Kallioplanetaario, Luontomuseo ja muut Jyväskylän museot, Ähtäri, Saarijärven kivikauden kylä, Vesipuisto Veijari, Peukkula, teatterit. Toisinaan vanhimmat oppilaat pääsevät vähän kauemmaksikin kuten Helsinkiin. Osa luokista pitää myös toisinaan leirikoulua, joissa oppiminen on toiminnallista ja aktiivista.

Vuosittain järjestetään myös erilaisia projekteja ja kilpailuja, jotka perustuvat toiminnalliseen tekemiseen. Viime vuonna muutama luokka osallistui Tämä toimii –teknologiakilpailuun, jossa

annetusta materiaalista tuli suunnitella ryhmässä liikkuva lelu. Työn etenemisestä oppilaat pitivät päiväkirjaa ja leluun tuli laatia mainos. Aluekilpailun kautta oli mahdollisuus edetä valtakunnalliseen kilpailuun. Muutaman kerran koululla on toteutettu Unicef-kävely, jossa lapset omalla toiminnallaan voivat hankkia apua Afrikan koululaisille. Tulevana vuonna yksi luokka osallistuu Yrityskylä-projektiin, joka tarjoaa 5–6-luokkalaisille leikinomaisen oppimisympäristön tutustua yhteiskunnan toimintaan. Kylä on ns. yhteiskunta pienoiskoossa, jossa on ravintola, ruokamarket, mediatalo, posti, pankki ja kaupungintalo. Päivän kuluessa lapset toimittavat niitä askareita, joita noissa oikeastikin tehdään. Eri luokka-asteiden vastuulla ovat myös esim. joululaulajaisten, adventti-, itsenäisyyspäivä- ja pääsiäistapahtumien suunnittelu ja toteutus. Oppilaskunta järjestää vuosittain Ystävänpäiväntapahtuman oppilaille ja yksi opettajista vetää Fillarikisa-opetusta ja kilpailua joka vuosi 4 – 5. luokille.

Yrittäjyyskasvatukselle tyypillisten toiminnallisten menetelmiä käyttö alakoulussa riippuu pitkälti opettajasta. Ylemmillä luokilla toiminnalliset menetelmät ovat usein mausteita ns. ”tavallisen” opetuksen seassa – jotkut käyttävät paljon, toiset vähän tai ei lainkaan.

Omatoimisuutta ja vastuunottamista harjoitellaan ensimmäiseltä luokalta lähtien. Läksyjen ja omista tarvikkeista huolehtimisen vastuu siirtyy vähitellen vanhemmilta ja opettajalta oppilaalle itselleen. Ensimmäisellä luokalla kotiin kulkee viikkotiedote, johon on merkattu läksyt ja tapahtumat. Ylemmille luokille siirryttäessä viikkotiedotteen korvaa esim. luokan nettisivut tai luokan läksytaulu. Vähitellen läksyjen merkitsemisestä yhteiselle taululle tai sivustolle luovutaan kokonaan ja vastuu siirtyy enemmän oppilaalle itselleen.

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan itsenäiseen työskentelyyn ja tätä kautta luottamaan ja uskomaan omiin kykyihinsä. Myös oman mielipiteen jakamista muille tuetaan. Vastuun ottamista yhteisistä asioista opetellaan esimerkiksi istumalla oppitunneilla ryhmissä. Joku ryhmästä voi olla esim. ”viikon tarkastaja”, jonka tehtävänä on katsoa muiden ryhmäläisten läksyt ja ilmoittaa tekemättömistä töistä opettajalle. Ryhmä kerrallaan toimii myös koko luokan järjestäjänä eli hoitaa ne perinteiset ”järkän” hommat ja sen lisäksi kalenterin katsomisen eli merkitään päivämäärä ja

ilmoitetaan se luokalle päivän aluksi. Alkuopetuksessa opettaja usein kyseli nämä ja oppilaat vastasivat, mutta siirryttäessä isommille luokille oppilaat hoitavat homman alusta loppuun.

2.3 Yläkoulu

Esiopetuksen ja alakoulun tapaan toteutin myös Nisulanmäen yläkoulun opettajille kyselyn (Liite 3) yrittäjyyskasvatuksen toteutumisesta oppiaineissa. Opettajat vastasivat kyselyyn aineryhmittäin. Haastattelin itse myös kahta opettajaa, jotka ovat Liekki -valmennuksessa.

Yläkoulussa opettajat muodostavat erilaisia tiimejä. Johtoryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori ja muutama opettaja. Johtoryhmän tehtävänä on suunnitella ja valmistella mm. opettajainkokouksiin tulevia asioita. Myös aineryhmien opettajat muodostavat omat tiimensä, joiden palaverissa käydään keskustelua lähinnä aineen opettamiseen liittyvistä asioista ja kokeista. Vapaaehtoisia tiimejä opettajille ovat viihtyvyystyöryhmä, juh latoimikunta ja eri hankkeet kuten esim. Keke, Jopo ja Kelpo.

Opetuksessa yläkoulussa käytetään paljon ryhmä- ja paritöitä, joissa oppilaat opettelevat tekemään erilaisten ihmisten kanssa töitä ja ottamaan vastuuta omasta toiminnasta. Taito- ja taideaineet hyödyntävät pääasiassa tekemällä oppimisen menetelmiä, mutta myös muissa aineissa toteutuu yrittäjyyskasvatukselle ominaisia toimintatapoja; esimerkkeinä draamatehtävät, puhetehtävät, seinälehdet (-työt). Myös erilaiset oppimisympäristöt kuten atk-luokka, koulun käytävät ja luonto ovat aktiivisesti käytössä. Mahdollisuuksien mukaan myös mm. museoita, yrityksiä ja liikuntatiloja hyödynnetään opetuksessa. Yläkoulun aikana käydään joka vuosi myös TET:ssä, jossa tutustutaan työelämään ja erilaisiin työpaikkoihin.

Asettamalla itse tavoitteensa eri aineisiin oppilaat oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilas on myös itse vastuussa esimerkiksi poissaolon vuoksi rästiin jääneiden töiden selvittämisestä. Erilaiset palkitsemistavat, kuten harrastuneisuuden ja oma-aloitteellisuuden merkitys todistusnumeroon rohkaisee oppilasta kokeilemaan ja oppimaan jotakin uutta. Tutkielman

teko 9. luokalla kannustaa oppilaita vastuunottoon ja työskentelemään erilaisessa oppimisympäristössä. Tutkielmista valmistetaan myös raportti ja se esitetään muille oppilaille..

Oppilailta on myös mahdollisuus valita selkeästi yrittäjyyteen suuntautunut Talouden ja yrittäjyyden kurssi valinnaisena aineena. Kurssin voi valita 8. luokalla, jolloin kurssi on kaksivuotinen tai 9. luokalla yksivuotisena. Talouden ja yrittäjyyden kurssilla tutustutaan yrittäjyyteen ja yritystoimintaan etsimällä vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Mitä on yrittäjämäinen asenne ja toiminta, mikä on yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa, miten yritys perustetaan ja miten se toimii sekä millaisia ominaisuuksia yrittäjyyteen tarvitaan. Lisäksi vierailaan muuramelaisissa yrityksissä ja tehdään yrityksen messuosasto. Paikallisiin yrityksiin tutustutaan myös 9. luokan yhteiskuntaopin tunneilla kummiyritysprojektin muodossa.

2.4 Lukio

Lukiolla on pitkät perinteet yrittäjyyskasvatuksesta. Muuramen lukio on profiloitunut Jyväskylän seudulla erityisesti yrittäjyyskasvatuksessa. Yrittäjät olivatkin mukana jo lukiota perustettaessa ja lukio sai valtakunnallisen Vuoden Tuottava Idea kilpailun yhteiskuntasarjan pääpalkinnon vuonna 1999.

Lukion johtavana ajatuksena on ns. Y3-arvot: yrittäjyys, ympäristö ja ylioppilaskirjoitukset, joihin lukion sisällöt ja resurssit kohdennetaan. Koulussa toimii kaksi tiimiä, yrittäjyystiimi ja ympäristötiimi, ja kaikki opettajat kuuluvat toiseen tiimeistä. Kummassakin tiimissä on myös muutama opiskelijajäsen mukana. Tiimien tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää koulun toimintaa ko. aihealueista. Tiimeillä on lukuvuoden aikana säännöllisesti tapaamisia, joissa sovitaan säännöt, tehdään sopimus tiimille, asetetaan toiminnalle tavoitteet seuraaville lukuvuosille sekä arvioidaan tavoitteiden toteutumista. Nämä kaksi tiimiä tekevät myös yhteistyö keskenään. Jokaisessa opettajainkokouksessa molemmat tiimit voivat kertoa tuoreimmat kuulumiset ja näin koko

opettajajoukko tulee tietoiseksi molempien tiimien asioista. Muuramen lukio koordinoi myös valtakunnallista Y-love yrittäjyyslukioverkostoa yhdessä Voionmaan lukion kanssa.

Yrittäjyyskasvatusta pyritään tuomaan kaikkien oppiaineiden sisälle. Tunneilla käytetään erilaisia työtapoja ja oppimismenetelmiä, tiimi- ja projektioppimista, itse luokkatilatkin on useimmiten järjestetty erilaiseksi, esim. pulpetit ovat ryhmittäin. Opiskelijoiden on mahdollista valita opintojensa aikana 10 kurssia yrittäjyysopintoja. Käytännössä joka vuosi on siis mahdollista suorittaa 3-3,5 kurssia yrittäjyyttä. Kurseilla työtapoina ovat yrittäjyyteen sopivat menetelmät kuten toiminnallinen oppiminen, työtä tehdään opiskelijajohtoisesti, ryhmätyönä, laaditaan aikataulu ja jaetaan vastuut. Aihe on oikeasti kiinnostava teema, jossa konkretisoituu useamman oppiaineen tiedot yhtä aikaa jne. Ryhmän yrittäjyysvalmentajana toimii 1-2 opettajaa, joiden tehtävänä on toimia nimensä mukaisesti valmentajina, ohjaajina eikä niinkään ”perinteisenä” opettajana.

Muuramen lukiossa toimii työosuuskunta KISÄLLI, jonka idea syntyi oppilaiden ja opettajien yhteistyönä syksyllä 2002 ja paperityöt Kisällin perustamiseksi aloitettiin keväällä 2003, jolloin siitä syntyi itsenäinen yritys. Kisälli järjestää erityyppisiä palveluja ja koulutusta sekä ottaa vastaan kaikenlaisia työtehtäviä, esimerkiksi kahvituksia, siivousurakoita ja inventaarioita. Kisälli tekee myös projekteja, kuten nuorten lavatanssit ja neulekauppa. Kisälli hyödyntää tehokkaasti lukion opettajien ja erityisesti opiskelijoiden osaamista ja taitoja eri osa-alueilta.

Kisälli ottaa vastaan mitä erilaisimpia työtarjouksia monia aloja edustavilta yrityksiltä, yksityisiltä henkilöiltä tai yhteisöiltä pääsääntöisesti Jyvässeudun alueelta. Tarkoituksena on oppia yrittäjyyttä, oma-aloitteisuutta ja suunnitelmallisuutta konkreettisten työtehtävien kautta. Saatuaan työtarjouksen, Kisällin etsii sopivan henkilön opiskelijoiden keskuudesta tekemään tämän työtehtävän. Kisälli tekee erilliset työsopimukset sekä yrityksen että valitun henkilön kanssa. Sopimus tekee Kisällistä työnantajan. Kun työtehtävä on suoritettu ja työtunnit ovat ylhäällä, Kisällin opiskelijahallituksen talousvastaava laskuttaa yritykseltä tunteja vastaavan hinnan ja arvolisäveron (23%) ja rahat saatuaan maksaa palkan työn tehneelle opiskelijalle. Opiskelijat oppivat niitä käytännön taitoja, joita tullaan tarvitsemaan jatko- opinnoissa ja tietenkin työelämässä.

Kisällin hallitus kokoontuu aina lukukauden alussa visioimaan tulevaa kautta, mutta päävastaavat Elina Kastepohja ja Satu Haka kokoontuvat opiskelijahallituksen kanssa useammin käsittelemään Kisällin ajankohtaisia asioita. Kisälli on myös mukana Innolan ry:n duuniringin toiminnassa.

2.4.1 Yrittäjyysprojektit lukuvuonna 2010-2011

Lukuvuonna 2010 – 2011 aloitimme lukiossa n. 50 opiskelijan kanssa yrittäjyysopinnot. Ensimmäiset tunnit käytimme tutustumiseen ja ryhmäytymiseen erilaisten harjoitusten avulla. Pohdimme myös millainen projekti tänä vuonna järjestettäisiin. Päädyimme tekemään kaksi projektia: Business-campin ja Väärillä raiteilla –musikaalin, joka oli myös tilaustyö koulun 15-vuotisjuhliin. Kummatkin projektit laitoimme käyntiin viikonloppuleirillä, jossa vietimme yhden perjantai-illan ja lauantai-päivän. Leirin aikana suunnittelimme business-campia, käsikirjoitimme musikaalia, suunnittelimme markkinointia ja lavastuksia, harjoittelimme improvisaatioharjoitusten avulla ilmaisua sekä myös jatkoimme ryhmäytymistä yhteisellä toimimisella.

Business-camp

Business-campin idea tuli edellisvuonna yläkoulun 9. luokan opiskelijoille järjestetystä yökoulusta, jossa oli erilaisia toiminnallisia, yrittäjyyteen painottuvia pisteitä. Yrittäjyysryhmästä irtautui n. 15 opiskelijan joukko valmistamaan tätä projektia. Päätimme järjestää campin samankaltaisella formaatilla kuin edellisenä vuonna, mutta tällä kertaa vain yhden illan kestäväenä iltakouluna. Ryhmä valitsi joukostaan projektipäällikön, taloudenhoitajan ja sihteerin. Projektipäällikön tarkoituksena oli vastata projektin etenemisestä ja pitää se kasassa. Taloudenhoitaja vastasi markkinoinnista ja raha-asioista ja sihteeri piti kirjaa yhteisissä palavereissa.

Työryhmä suunnitteli campin aloitukseen ja lopetukseen yhteistä toimintaa mm. tutustumisleikkejä ja ryhmiin jakautumista leikin avulla. Tarkoituksena oli että campille tulevat oppilaat jaetaan

ryhmiin ja kiertävät ryhmissä eri pisteet. Suunniteltuaan millaisia toiminnallisia pisteitä campissä olisi, ryhmä jakaantui työpareihin ja kullekin työparille tuli vastuualueekseen yksi toimintapiste, sen suunnittelu ja toteuttaminen. Näitä pisteitä olivat:

- hupipiste: ryhmä kasaa spageteista ja vaahtokarkeista mahdollisimman korkean tornin
- singstar-piste: karaoke ja pientä naposteltavaa
- leipomispiste: kakun valmistaminen
- impropiste: improvisaatioharjoituksia
- yrityspiste: oman yrityksen keksiminen
- mainospiste: mainoksen keksiminen yritykselle

Projekti tarvitsi onnistuakseen myös sponsoreita, jotta kaikki tarvittava välineistö saatiin hankittua. Business-campille tulevilta 9. luokalaisilta päätettiin myös periä pieni pääsymaksu, jonka tarkoituksena oli kattaa kuluja. Markkinointi tapahtui jalkautumalla yläkoulun puolelle. Ryhmä piti päivänavauksen ja kiersi jokaisessa luokassa kertomassa tulevasta campistä. Campille pääsi 40 ensiksi ilmoittautunutta, halukkaita tosin olisi ollut enemmänkin.

Business-camp alkoi klo 18 ja päättyi klo 24. Ilta oli erittäin onnistunut niin osallistuvien nuorten kuin itse toteuttajienkin mielestä. Campin jälkeen toteuttajat kävivät vielä yhdessä palautekeskustelun, jossa he kävivät onnistumiset ja kehitettävät asiat lävitse. Business-campin tuotto oli n. 200€. Business-camp -ryhmän valmentajina toimivat lukion opettajat Elina Kastepohja ja Marjo Kaipainen.

Business-campistä muodostuneen jokavuotinen perinne, minkä järjestää kyseisen vuoden yrittäjyysryhmä loka-marraskuussa. Opiskelijat pääsevät heti kurssin alettua opettelemaan käytännössä niitä taitoja ja asioita, jotka yrittäjyydelle ovat ominaisia. Samalla lukio pystyy antamaan konkreettisen esimerkin toiminnastaan ja markkinoimaan itseään jatko-opintoja miettiville 9. luokkalaisille.

Väärillä raiteilla -musikaali

Musikaalin valmistamisen aloitimme ns. tyhjästä. Ajatuksena oli saada aikaiseksi jotain, mikä liittyy nuoriin ja musiikkiin. Ideoimme pienissä ryhmissä millainen projekti toteutettaisiin ja syntyi ajatus musikaalista. Musikaali oli aiemmin tehdyistä yrittäjyysprojekteista erilainen. Tämä projekti ei suoranaisesti ollut perinteistä ”bisneksen tekoa” vaikka esitystä myytiin ja siitä saatiin tuottoa. Tämän kaltainen projekti avasi kuitenkin uuden lähestymistavan yrittäjyyskasvatukseen: projekti ilmensi kokonaisuutena yrittäjyyskasvatukselle ominaisia työtapoja hyvin.

Päädymme kirjoittamaan itse käsikirjoituksen ja liittämään siihen valmiita musiikkikappaleita. Aluksi ideoimme pienryhmissä erilaisia mahdollisuuksia siitä millaiseen paikkaan ja aikaan tarina sijoittuisi ja millaisia henkilöitä siellä olisi. Yrittäjyysleirillä musikaalin tekemisestä kiinnostuneet saivat valita itselleen sopivan roolin, tarjolla oli käsikirjoittamista, näyttelemistä, soittamista, lavastamista, puvustamista, maskeerausta, markkinointia ja tekniikan hoitamista. Käsikirjoittajat alkoivat kirjoittaa tarinaa kovalla vauhdilla, koska se oli saatava nopeasti valmiiksi jotta kaikki muut projektiin liittyvät työt saataisi alulle. Käsikirjoitusryhmä ideoi ja kirjoitti tarinaa yhdessä muutamien viikkojen ajan ja syntyi tarina Ilonasta, jonka elämä oli ajautunut enemmän tai vähemmän väärille raiteille.

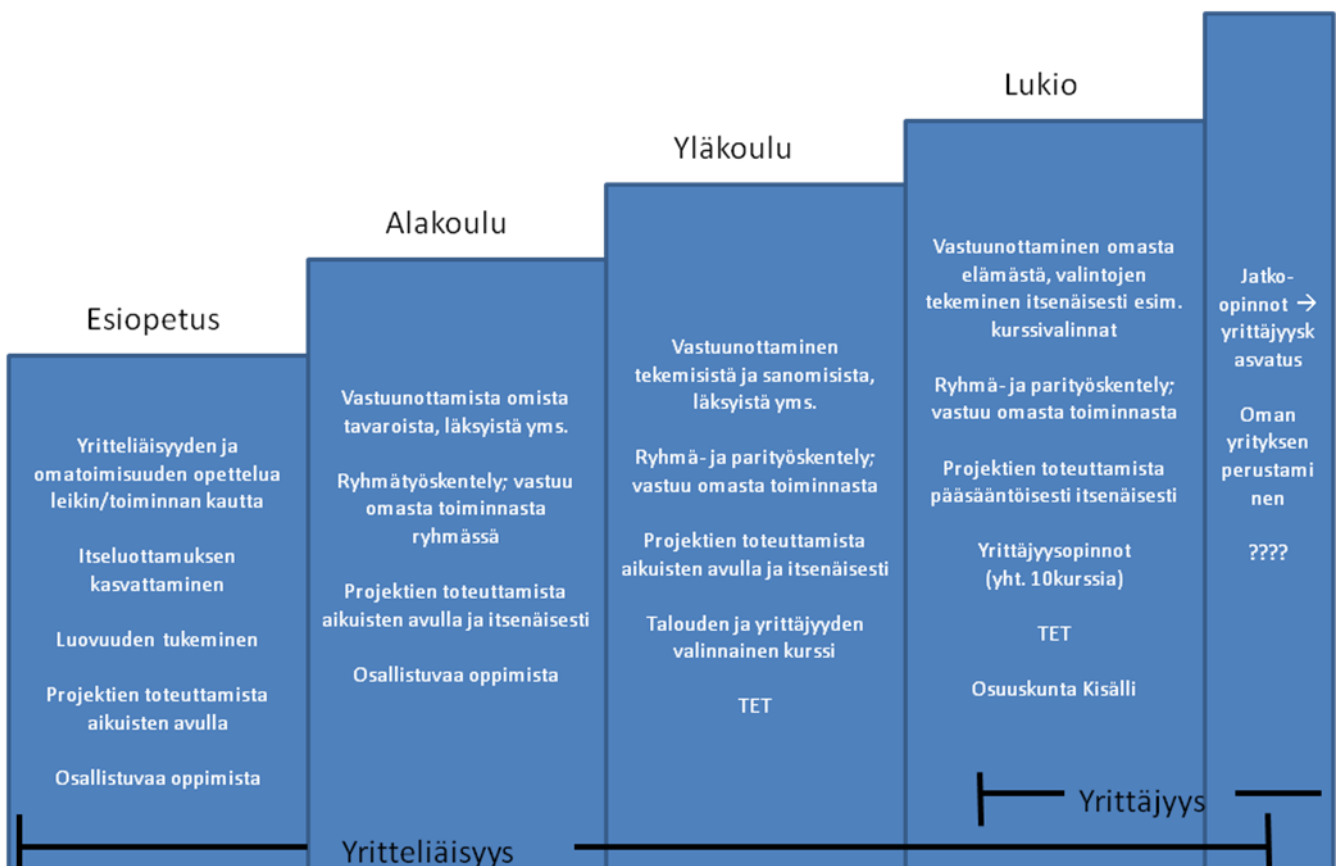
Käsikirjoituksen valmistuessa valitsimme sopivia musiikkeja näytelmään, mitkä tukisivat osaltaan tarinaa ja veisivät juonta eteenpäin. Samalla myös mietimme sopivia näyttelijöitä eri rooleihin. Kun käsikirjoitus oli valmis, alkoi harjoittelu. Markkinointiryhmä hankki sponsoreita, joiden tuella lavastajat, puvustajat ja maskeeraajat saivat hankittua tarvittavia välineitä. Aikataulu oli aika tiivis, ja usko projektin valmistumiseen meinasi tekemisen aikana toisinaan olla koetuksella.

Musikaaliryhmän päävalmentajat olivat lukion opettajat Eija Sarkkinen, Marjo Kaipainen ja Elina Kastepohja. Käsikirjoituksen tekemistä ohjasi Eija, joka toimi myös musikaalin ohjaajana. Musiikista ja bändin ohjaamisesta vastasi Marjo Kaipainen ja markkinointiryhmää valmensi Elina Kastepohja. Lavastajien apuna oli Maria Mäkipirta ja markkinointiryhmää avusti sponsoreiden hankkimisessa Merjo Hakkarainen.

Musikaali valmistui määrääjassa ja sitä esitettiin useampaan otteeseen mm. yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisille, lukiolaisille ja lukion 15-vuotisjuhlien juhlavieraille. Järjestimme myös yhden maksullisen esityksen, jota markkinoitiin paikallislehdessä ja pienillä mainosjulisteilla. Esityksen yleisömäärä oli n. 130, mikä oli odotettua suurempi. Tämä myös nosti projektin tuottoa, koska sponsoreiden tuella olimme saaneet katettua tarvikkeet, esityksen tuotto tuoli suoraan voittona ryhmälle. Ryhmä päätti jakaa koko tuoton jokaiselle projektissa mukana olleelle.

Saimme paljon palautetta musikaalista ja kaikki palaute oli vain positiivista. Ryhmän oma arvio tuotoksesta oli myös erittäin positiivinen ja hyvä. Tämä projekti oli laaja ja työmäärältään suuri mutta ehdottomasti kaiken sen arvoinen.

2.5 Ehjä polku

Yllä on kuvattuna Muuramen kunnan yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku. Esiopetuksessa yrittäjyyskasvatus on ensisijaisesti yritteliäisyyden ja omatoimisuuden opettelua leikin ja toiminnan kautta. Myös erilaiset projektit aikuisten ohjauksella tukevat yrittäjyyskasvatuksen toteutumista. Alakoulussa opetellaan ottamaan vastuuta omista tavaroista ja asioista, työskennellään ryhmissä ja toteutetaan erilaisia projekteja aikuisen avustuksella mutta hieman itsenäisemmin. Yläkoulussa edellisten lisäksi mukaan tulee työelämään tutustuminen sekä talouden ja yrittäjyyden valinnainen kurssi, jotka vahvistavat oppilaan yritteliäisyyttä ja yrittäjyyden kehittymistä. Lukiossa opiskelijat opettelevat ottamaan enemmän vastuuta itse omasta toiminnastaan, vastuu on monessa asiassa opiskelijalla itsellään. Yrittäjyyden kursseilla oppilaat toteuttavat projekteja lähestulkoon itsenäisesti valmentajien avulla. Osuuskunta Kisällissä opiskelijan on mahdollista harjoitella paitsi yrittäjyyteen mutta myös mahdollisiin jatko-opintoihinsa ja tulevaisuuteensa liittyviä käytännön taitoja.

3. VISIOT

Tulevaisuudessa haasteeksi muodostuvat tässäkin hankkeessa tavoitteena olleet opettajien yrittäjyyskasvatusvalmiuksien kehittäminen ja erityisesti niiden ylläpitäminen sekä yrittäjyyskasvatuksen toteutumisen vahvistaminen esiopetuksesta korkea-asteelle. Muuramen kunnassa yrittäjyyskasvatusta näyttäisi olevan jokaisella kouluasteella esiopetuksesta lukioon asti – opettajilta löytyy paljon yritystä, yrittäjyyttä ja tieto-taitoa. Jokaisella kouluasteella toteutuu vuosittain monia eri projekteja, jotka ovat oiva esimerkkejä yrittäjyyskasvatuksen toteutumisesta. Näiden projektien tekeminen on erittäin tärkeää ja niiden dokumentointi ja esilletuominen edesauttaa em. tavoitteen toteutumista. Myöskin jo olemassa olevien kontaktien ylläpitäminen ja vahvistaminen sekä uusien suhteiden luominen paikallisiin yrittäjiin ja yrityksiin on erityisen tärkeää. Koulujen ja yritysten yhteistyö avaa uusia mahdollisuuksia kehittyä ja luoda uutta niin koulujen yrittäjyyskasvatuksessa kuin yritysten toiminna.

Ehjä polku -hankkeen osana loin Muuramen kunnan kouluverkon sivuille Peda.net:iin yrittäjyyskasvatuksen omat sivut, jotka löytyvät osoitteesta:

<http://www.peda.net/veraja/muurame/yrittajyyskasvatus>. Tällä hetkellä sivuilla on lyhyt kuvaus kussakin yksikössä tapahtuvasta yrittäjyyskasvatuksesta sekä muutama esimerkki toteutuneista

Yrittäjyyskasvatuksen
ehjä polku -hanke

projekteista. Tarkoituksena olisi, että sivuille koottaisiin kouluilla tehtäviä yrittäjyyskasvatuksen projekteja, jolloin tehty työ yrittäjyyskasvatuksen parissa saisi näkyvyyttä. Sivusto linkittyy myös maakunnalliseen Ehjä polku -sivustoon, josta löytää yrittäjyyskasvatuksen esimerkkejä maakunnallisesti.

Toimintaan tarvitaan kuitenkin resursointia, jotta opettajilla olisi mahdollista kehittää ja ylläpitää omia yrittäjyyskasvatusvalmiuksiaan sekä toteuttaa yrittäjyyskasvatusta omassa työssään. Lukuvuonna 2010-2011 Ehjä polku -hankkeen kuntakoordinaattori kokosi pienen tiimin, johon kuului jokaiselta kouluasteelta yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneita opettajia. Tämän tiimin jatkaminen olisi erittäin tärkeää. Tiimi voisi jatkaa yrittäjyyskasvatuksen kehittämistä ja ylläpitämistä eri kouluasteilla sekä tuoda sitä näkyväksi koko Muuramen alueella. Samalla myös koulujen välinen yhteistyö tulisi tiiviimmäksi niin yrittäjyyskasvatuksen kuin muunkin toiminnan osalta.

Tiimi koostuisi esikoulun, alakoulun, yläkoulun ja lukion opettajista. Jokainen yksikkö voisi valita oman jäsenensä tiimiin, eli jäsen voisi olla vuosittain vaihtuva. Tiimin jäsen olisi oman työyhteisönsä yrittäjyyskasvatusvastaava, hän vastaisi osaltaan yrittäjyyskasvatuksen peda.net -sivuston ylläpitämisestä eli dokumentoisi tehtyjä projekteja ja veisi niitä sivustolle. Tiimi kokoontuisi säännöllisesti lukuvuoden aikana ja siellä voitaisiin mm. kertoa eri yksiköiden yrittäjyyskasvatuksen kuulumisia, ideoida uusia jopa eri yksiköiden yhteisiä projekteja sekä kehitellä ja vahvistaa yritysyhteistyötä oman kunnan yrittäjiin. Tiimikokousten kuulumiset taas voisi jokainen jäsen viedä opettajien kokouksiin omassa yksikössään, jolloin informaatio leviäisi mahdollisimman laajalle.

Yrittäjyys lähtee yksilön omasta sisäisestä yritteliäisyydestä ja tämän sisäisen yritteliäisyyden tukemisen avaimet ovat osaksi kasvattajien käsissä. Kasvatukseen ja opetukseen panostaminen ei ole koskaan tappiollista toimintaa, vaan se tuottaa pitkällä aikavälillä paljon. Tulevaisuuden tekijöiden – lasten ja nuorten yritteliästä ja yrittäjämäistä elämänsäntettä on mahdollista tukea panostamalla varhaiskasvatuksen ja koulujen yrittäjyyskasvatukseen. Muuramen kunnan visio vuoteen 2025 on Elinkeino- ja mainestrategian mukaan olla Suomen yrittäjäaktiivisin kunta.

Päätavoitteena on kunnassa toimivien yritysten kasvun ja kehittymisen tukeminen sekä toimivien ja toimintansa aloittavien yritysten määrän kasvattaminen. Tällä hetkellä Muuramen kouluissa olevat oppilaat ovat 10 – 15 vuoden päästä potentiaalisia yrittäjiä. Näihin lapsiin ja nuoriin panostaminen kantaa hedelmää tulevaisuudessa ja auttaa Muuramea pääsemään tavoitteeseensa olla Suomen yrittäjäaktiivisin kunta.